

הסוואה בפרפרים ממשפחת הלבנינים; שינת לבנינים על פרחים בעלי צבע רקע דומה

אורי פיק, מכון וויצמן למדע וחוג פרפרי ישראל - uri.pick@weizmann.ac.il

תקציר: פרפרים רואים היטב צבעים אך יכולתם לנחות ולישון על פרחים בעלי צבעים הזחים לצבע כנפיהם איננה מובנת מעליה; איך יודע הפרפר את צבעו והאם תכונה זו היא גנטית או נלמדת במשך חיי הפרפר? על הסוואה בפרפרים ממשפחת הלבנינים בכתבה זו.

=====

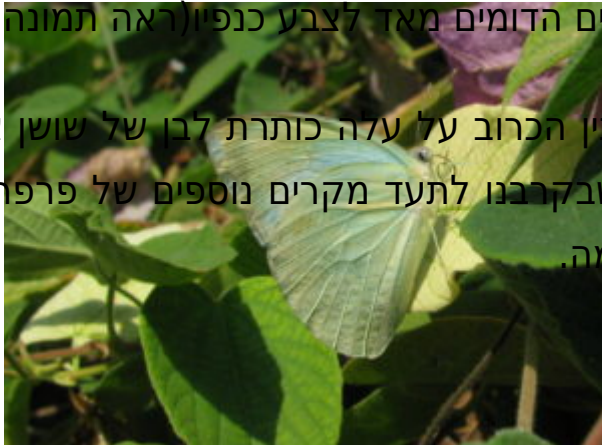
הסוואה אופיינית למרבית הפרפרים, והיא מתבצעת בעיקר בצבעי ודגמי הצד האחורי של הכנף התחתונה, הדומים לרקע שבו נמצא הפרפר. מרבית הפרפרים במצב מנוחה סוגרים את כנפיהם ומורידים את הכנפיים הקדמיות כך שהן חפויות ומוסתרות בין הכנפיים האחוריות.

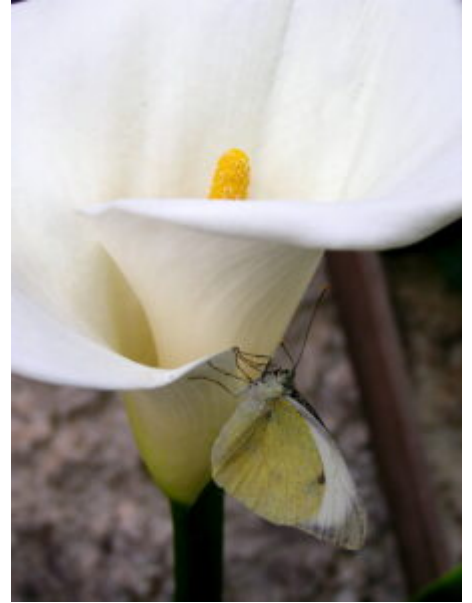
מימין: שני פרפרי ירוק-כנף מפוספס ישנים על עלי כותרת של פרח הרקפת. צולם ע"י אורי פיק © בבוקר קר באזור החיץ ברמת-הנדיב בשעה 8.00 בבוקר קר.

משמאל: הגרן הסנא(לבנין הכסיה) ישן על עלה לבנבן המשמש לו "מסתור ויזואלי בהשוואה לעלים הירוקים בסביבה. צולם אורי פיק ©

מבין פרפרי היום משפחת הלבנינים הם דוגמא מצוינת להסוואה: לבנינים רבים בוחרים כאתר שינה מיקום על עלה או גבעול הדומה להם מאד בדגם הפסים ובצבע, כמו הפרפר **ירוק-כנף מפוספס** שראינו בסיור חוג כלנית ברמת-הנדיב בתאריך 21.1.25, אשר בחר לישון בין עלי הכותרת של הרקפת, או **לבנין הכרוב** שהתיישב על פרח הכלה הלבן בגינת ביתי(ראה תמונות) . לבנינים אחרים מחפשים כאתרי מנוחה במשך היום עלה הדומה להם ככל האפשר, כמו **הגרן הסנא**(לבנין הכסיה) שבחר דווקא בעלה מצהיב, או **ירוק-הכנף הצהבהב** שבחר לנוח על עלים ירוקים מאופרים הדומים מאד לצבע כנפיו(ראה תמונה).

בדומה לכך, פרסמנו לפני שנים שינה של לבנין הכרוב על עלה כותרת לבן של שושן צחור (שמידע 2018) ואנו קוראים לחובבי הטבע שבקרבתנו לתעד מקרים נוספים של פרפרי יום הישנים או מסתתרים על פרחים בעלי צבע דומה.

פרפר לבנין כרוב ישן על
פרח כלה תרבותי בנס-ציונה,
צילם אורי פיק ©

נשאלת הקושיה: כיצד יודע הפרפר לנחות על משטח בצבע כנפיו, האם יודע הפרפר את צבעו?, והאם תכונה זו היא גנטית או נלמדת במשך חיי הפרפר? שאלה זו אשר נראית פשוטה לכאורה ניתנת לחשיבה מדעית ברמות אחדות: אפשר לחשוב כי לפרפר אין בכלל "מוח חושב" וכל התנהגותו מוכתבת על ידי רפלקסים התנהגותיים אשר הוכתבו גנטית במשך דורות של ניסוי וטעיה (העדפה מולדת) או על ידי למידה פבלובית פשוטה(העדפה נלמדת). אך אפשר לחשוב על התופעה - כי לפרפר יש "ידיעה ומודעות ברמה כזו בו הוא רואה את צבעי הפרחים המזדמנים לו לנחיתה ושינה ו"בוחר במודע" תוך חשיבה אינטראקטיבית עם "האני הפנימי שלו" את המצע המועדף עליו בהינתן שהוא גם מחשב "איזה טורף צפוי לזהות אותו בלילה ומהם תנאי האקלים אשר ישררו בלילה מסוים זה". ניסויים המבחינים ומבדילים בין טיפוסי התנהגויות שונים אלה, אשר פרתנו לעיל, קשים מאוד לביצוע ניסיוני ולכן איננו יודעים באמת - האם לפרפרי הלבנים יש מוח נחות לעומת זה שלנו ואיך נוכיח שהתנהגותם נתמכת על ידי התנהגות פבלובית פשוטה חסרת "מוח, חישוביות ומודעות".

פרפר כתום-כנף צהבהב בחא לנוח על עלים מצהיבים יבשים
בצבע הדומה לצבע כנפיו לעומת הצבע הירוק של עלי החלמית. צילם אורי פיק ©

ספרות

שמידע א 2018 האם פרפר הלבנין יודע שצבעו לבן?, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית"
מספר 5

De Waal F Chimpanzee Politics 1998, Hopkins Univ. Press, Baltimore

Ridley M 1996 The Origin of Virtue, Pinguin Books, New-York

Cannon R J C 2020 Courtship and Mating in Butterflies. CABI, Gloucester

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

**לציטוט: פיק א 2018 הסוואה בפרפרים ממשפחת הלבנינים; שינת לבנינים על
פרחים בעלי צבע רקע דומה. כתב עת "כלנית" 10.**

=====